

U.1972B.45

Almindelige emner 9

Til professor, dr.jur. & phil. Alf Ross

Tale holdt af professor, dr. jur. Knud Waaben ved overrækkelsen af den Anders Sandøe Ørstedeske hædersmedaille den 21. december 1971.

Ifølge fundatsen for Det Anders Sandøe Ørstedeske Prismedaille-Legat skal bestyrelsen hvert 4. år sammen med de i henhold til fundatsen beskikkede censorer tage stilling til, om der i den forløbne periode er udkommet et værk, som er betydningsfuldt nok til, at man bør hædre dets forfatter ved at tildele ham legatets hædersmedaille i guld. Et sådant værk skal ifølge fundatsen ligge indenfor de fagområder, som studeres ved det rets- og statsvidenskabelige fakultet. Der peges særlig på de juridiske, filosofiske, historiske, økonomiske og statistiske discipliner.

Siden legatets indstiftelse i 1851 er hædersmedaillen kun uddelt 15 gange. I det sidste halve århundrede er den kun uddelt 5 gange. De skiftende bestyrelser og censorer har altså anlagt en streng målestok, når de har skullet træffe deres afgørelse. Efter den praksis, der har udviklet sig, har man ønsket at betone, at tildelingen af hædersmedaillen ikke blot skulle være en belønning for et enkelt betydningsfuldt værk, men samtidig og ligeså fuldt være en anerkendelse af et samlet forfatterskab af en ganske særlig kvalitet. Dette synspunkt gjorde sig således gældende, da man i 1955 tildelte professor Poul Andersen hædersmedaillen for hans indsats indenfor dansk forvaltningsret og statsforfatningsret, og ligeledes da man for 4 år siden hædrede professor Carl Jacob Arnholm ved Universitetet i Oslo for hans privatretlige forfatterskab. Ved den sidstnævnte lejlighed gjorde man altså brug af fundatsens bestemmelse om, at medaillen kan tildeles en norsk forfatter.

Legatets bestyrelse og censorer har i år besluttet at tildele professor, dr.jur. & phil. Alf Ross den Ørstedeske hædersmedaille. Det værk, som er den umiddelbare anledning til denne tildeling, er professor Ross' bog »Directives and Norms« fra 1968, et filosofisk værk med hvilket forfatteren påny dokumenterer sin evne til dybtgående analyse af de problemer, der knytter sig til sondringen mellem indikative og imperative udsagn og til begrebet »norm«, og som spiller en væsentlig rolle i retsteorien.

Men det vil være indlysende for enhver, at tildelingen af den Ørstedeske hædersmedaille også ved denne lejlighed er en anerkendelse af et forfatterskab, som både er omfattende og ligger i et højt fagligt plan.

Det er et forfatterskab, der spænder vidt, hvad emnerne angår. Det er både filosofisk og retsvidenskabeligt. Privatretten, ophavsretten og strafferetten er repræsenteret. Folkeretten og statsforfatningsretten syner endnu mere. Men det er den almindelige retslære - retsfilosofien og metodelæren - der har været hovedsagen, - også således forstået, at det er den teoretisk-analytiske tilnærmelse til problemerne, der oftest har givet professor Ross' bøger og tidsskriftsafhandlinger på de forskellige retsområder deres originalitet og værdi.

Letlæst er dette forfatterskab ikke. Filosofisk fagsprog sætter sit præg på store dele af det, og det mærkes, at forfatteren stiller store krav til sig selv med hensyn til den tankemæssige opbygning og udtrykkets præcision. Men heri ligger også en hjælp for læseren, og man tør vel tilføje, at forfatteren gennem årene stadig hyppigere har præsenteret vanskelige emner med en lykkelig forenkling.

I en af disse fremstillinger findes en sætning, som både fattes og tiltrædes umiddelbart; den lyder således: »De fleste jurister har levet lykkeligt til deres dages ende uden at spekulere meget over, hvad retten »egentlig er«.« - »De fleste«, står der; det gælder jo langt fra alle, og vi har grund til at tro, at professor Ross ikke selv kunne have levet på

den måde, selvom han begyndte med at kommentere købeloven. Fra sin tidligste ungdom har professor Ross sat sine kræfter ind på at analysere, hvad der var rigtigt og forkert i de meninger om retten og dens begreber, som han fandt i litteraturen, og hvad der burde sættes i stedet for det, som faldt for hans kritik.

Studier af denne art er - i hvert fald i det lange løb - en forudsætning for, at andre kan leve lykkeligt, eller relativt lykkeligt, med deres jura. Begreberne er jo ikke blot til pynt eller til leg. De er altid på en eller anden måde til stede i retssalen, eller hvor der ellers træffes retlige afgørelser, bl. a. fordi de findes i og bag

46

retskilderne. Det er begreberne og den juridiske metode, der bestemmer, hvordan det gar mennesker, som søger deres ret eller værner deres ret. Hvis nogle har kunnet opfatte professor Ross' retslære som noget, der hører hjemme i en anden og mere filosofisk verden, må det ikke glemmes, at denne forfatter mere konsekvent end andre har stræbt efter at fremstille retten som et fænomen, der er af denne verden, og at gældende ret for ham ikke er de resultater, som han selv eller andre forfattere har spekuleret sig til, men er de regler, der håndhæves ved domstolene.

Kære Alf Ross: Vi er glade for at kunne hædre dig med en medaille, der bærer Anders Sandøe Ørstedes navn. Den unge Ørsted kunne sin jura perfekt, ligesom du kunne, men han var ikke tilfreds med det, lige så lidt som du var det. Med en forbavsende modenhed tog han den udfordring op, som lå i samtidens filosofi og retslære. Han begyndte respektfuldt med Kant, sluttede sig derefter til Fichte og fjernede sig igen fra ham i den overbevisning, at retsbegrebet måtte løses mere afgørende fra moralbegrebet og forankres i statsdannelsen og det sociale samliv. I Ørstedes retlige realisme var der en både for teori og praksis frugtbar inspiration, som er fastholdt og fortsat i de bestræbelser, du som filosof og jurist har udfoldet for at klargøre de retlige fænomener. Et par generationer af danske jurister og en stor kreds af fagfolk i andre lande står i gæld til dig for din indsats.

På legatbestyrelsens vegne overrækker jeg dig hermed den Anders Sandøe Ørstedeske hædersmedaille i guld.